

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

III. Juris divisio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62355)

quarti, cujus autoritate instabat, Prætextatum esse Episcopatu abdicandum. Istam scribens historiam oculatus ipse testis Gregorius Turonensis ita de Chilperico Rege loquitur lib. 5. hist. Franc. cap. 18. *Ipsè verò ad Metatum discessit, transmittens librum Canonum, in quo erat quaternio novus adnexus habens Canones quasi Apostolicos, continentes hæc: Episcopus in homicidio, adulterio, aut perjurio deprehensus, à Sacerdotio divellatur.*

XII. Regnante postmodum secunda progenie, Adrianus I. ad Carolum Magnum Francorum Regem librum Canonum transmissit, quibus Romana Ecclesia utebatur, cujus visitur eximium exemplar in Abbatia Sancti Germani Parisiensi, conscriptum, ut ibidem notatur, anno regni Caroli Magni trigesimosextimo. Eaque collectio eadem prorsus est ac illa, cujus meminit Leo IV. in can. *De libellis*, dist. 20. iisdem namque partibus constat, scilicet Apostolorum Canonibus quinquaginta, & Canonibus Synodorum Orientis, & Africanarum, & Sardicenis: prætereaque Decretis Siricii, & sequentium Romæ Episcoporum usque ad Gregorium II. Huic exemplari præfigitur Adriani ad Carolum epistola, cujus linearum primæ literæ istud componunt Acrostichum, DOMINO EXCELL. FILIO CARULO REGI ADRIANUS PAPA.

CAPUT III.

Juris divisio.

I. ON potest cum præscriptis in Logica regulis perfectæ divisionis convenire illa Juris divisio, cujus est author Ulpianus in l. 1. D. de just. & jur. quâ scilicet Jus distinguit in publicum & privatum: & publicum quidem dicit esse, quod ad statum rei Romanæ spectat, atque in Sacris, in Sacerdotibus & in Magistratibus consistit. Privatum deinde tripartitò dividit, in Naturale, Gentium, & Civile. Cum enim ratio doceat deducendam esse divisionem ab universalibus ad particularia, & à genere ad species ei subjectas; Ulpianus tamen ipsum universalissimum genus sub inferiori specie commiscet. Cum enim nihil lætius pateat ipso Jure naturali, præsertim si spectetur ut commune brutis simul & hominibus, quâ ratione illud hic spectat & definit; istud tamen collocat, simulque Jus gentium & civile in infima distributione. Præterea idem Jurisconsultus Jus Romanorum publicum, quasi primam speciem collocat immediatè sub summo genere; cum tamen nihil aliud sit quàm unæ ex individuis partibus Juris civilis, quod idem Ulpianus collocat in suæ divisionis specie infima. Cæterum quàm est alienum à recta ratione

tione quod ibidem his verbis affirmat ! *Jus naturale est quod natura omnia animalia docuit : nam jus istud non humani generis proprium est , sed omnium animalium quæ in terra , & quæ in mari nascuntur , avium quoque commune est . Hinc descendit maris & femina conjunctio , quam Matrimonium appellamus ; hinc liberorum procreatio , hinc educatio . Videmus enim cetera quoque animalia , feras etiam , istius juris peritiã censeri . Jus gentium est , quo gentes humane utuntur , quod à naturali recedere facile intelligere licet , quia illud omnibus animalibus , hoc solis hominibus inter se commune est .* Haecenus Ulpianus . Verumtamen cum solus homo rationis compos sit , solus etiam ex animalibus Juris capax esse potest : ratio enim ipsa Legis anima est atque Juris , l. *Cum pater filios* 77. §. *Dulcissimis* , D. de legat. 2. Quinimò hic idem Ulpianus l. 1. D. si quadrup. pauper. fec. dicat. disertè loquitur : *Pauperies est damnum sine injuria facientis datum : nec enim potest animal injuriam fecisse , quod sensu caret .* Ergo dicendum est contra Ulpianum , neque posse quidquam jure facere quod sensu caret , atque ita bruta esse in seipsis incapacia juris .

II. Sic igitur Jus dividendum esse reor , in Naturæ scilicet , & Civile . Deinde naturale Jus aliud est primævum , quod præcessit humani generis propagationem ; & ad Jus istud pertinent connubia , bonorum communio , mutua dilectio , & mutuum auxilium , & alia similia : aliud verò naturæ Jus dicendum est posterius , quod est sublequentum humanæ multiplicationem naturæ , quod est propriè Jus gentium , omnibusque gentibus commune , cujusmodi sunt divisiones terrarum atque bonorum , Rerumpublicarum constitutiones , jura civitatum , legationes , proprietates , dominiorum translationes , contractus , aliæque non modò quæ in statu primævæ innocentie (si hæc illibata diu perdurasset) extitissent , sed etiam post inductum in orbem terræ peccatum , ut sunt jura belli , servitutes hominum , & criminum poenæ : hæc enim jura cunctis gentibus promiscua sunt & communia . Jus autem Civile illud dicendum , quod quælibet Respublicæ seorsim sibi constituerunt , sive scriptum fuerit , sive non scriptum , qualis est consuetudo : sive etiam sacrum sit , quale est Jus Pontificium & Canonicum ; sive commune , ut Principum Leges , Magistratum Edicta .

III. De statu primævæ innocentie , si perstitisset post hominum multiplicationem , duo quæri possunt . Primò utrum ea perdurante fuisset introducta bonorum terræ divisio , proprietates ac dominia ? Secundò utrum fuissent in hominibus Regna ac Imperia ? Quoad primum , poterat etiam post propagatum humanum genus constitui civitatum divisio , & in singulis civitatibus rerum communitas , prudenti aliqua adhibita politia communium agrorum cultum , & fructuum ex agris nascentium in singulas sive familias , sive personas distributionem dispensante : poterat similiter induci agrorum distributio ; nihil enim habet quidquam horum quod cum statu communis innocentie repugnet . At verò de Regibus & Potestatibus hoc censetur .

consensendum est post hominum propagationem, stante adhuc originali innocentia debuisse principatus & potestates quorundam hominum in alios homines stabiliri. Aut enim introductæ fuissent prædiorum divisiones, aut non fuissent: si primum, tunc necessaria potestas aliqua inter homines superior fuisset, quæ distributioni præset agrorum, quæque innumeras ambiguitates absque etiam humanis cupiditatibus injustis subnascentes circa rerum in multis casibus dominia, proprietates, usufructus, usus, servitutes prædiorum, alienationes, permutationes, sua posset autoritate judicioque dirimere. Si verò supponas ejus quæ ab initio extiterat communionis rerum stabilitatem, adhuc necesse fuisset Principes aliquos existere, qui dum singuli propriis, aut suarum familiarum commodis invigilant, communem intereâ utilitatem procurarent, eamque suis jussionibus & legibus constabilerent, ac singulis suas partes suaque officia cum illo ad commune bonum respectu distribuerent: atque ita sub se Magistratus & Officiales constituerent, aut communibus suffragiis eligi curarent. Sanctus Thomas in lib. 1. de regimine Principum, cap. 1. sic ait: *Naturale homini est ut in societate vivat multorum, & necesse est esse in hominibus per quem multitudo regatur. Nam cum unusquisque id quod sibi congruum est provideat, multitudo in diversa dispergitur, nisi sit qui boni communis curam gerat. Unde Salomon ait: Ubi non est gubernator, dissipabitur populus. Oportet ergo ut præter id quod movet ad proprium bonum uniuscujusque, sit etiam aliud quod moveat ad bonum commune multorum: propter quod & in omnibus quæ in unum ordinantur, invenitur aliquid quod alia regat. Hactenus Doctor Angelicus. Præterea docet Aristoteles lib. 3. Politic. cap. 4. hominem esse naturâ sociale animal. Sanctus etiam Chrysostomus in Itæa caput 3. sic ait: *Nihil est intrahabilius Republicâ quæ caret principatu, quemadmodum neque periculosius quidquam est navis suo gubernatore destituta.**

CAPUT IV.

Quatenus lex humana liget secundum conscientiam.

- I. APIENTISSIME dissevit Apostolus Paulus, leges & decreta hominum in legitima potestate constitutorum, non tantum astringere subditos ad obtemperandum, vinculo humano ac politico subdente humanis pœnis infraactores; sed etiam divinâ lege, quæ ipsas animas & conscientias liget, subjiciatque supplicii post hanc vitam ab ipso Deo decretis. Cujus rei istam rationem profert,